

דף עמדה בנושא

תקנות סדרי הדין בוועדה לבחינת פטור מטעמי הכרה דתית והרכבה

הקדמה

על פי חוק שירות הביטחון, נערה המצהירה כי היא איננה נוסעת בשבת, שומרת כשרות וכי טעמים שבהכרה דתית מונעים ממנה להתגייס, זכאית לקבלת פטור משירות צבאי. בתיקון לחוק שירות הביטחון בשנת תשע"ב (2012) נקבע כי שר הביטחון ימנה וועדה לבחינת הפטור שניתן למיועדת לשירות ביטחון, במידה ויש חשש שהפטור ניתן שלא על פי דין.

כוונת המחוקק הינה ברורה – ליצור הליך קל ופשוט המסדיר את הענקת הפטור, ורק במקרים בהם ברור כי מדובר בתצהיר כוזב, ליצור הליך המוסדר בחוק המאפשר ביטול הפטור. במשרד הביטחון נוסחו תקנות מוצעות המסדירות את הרכב הוועדה ואת סדרי הדין בה, והן עולות לדין בוועדה המשותפת של וועדת חוץ וביטחון ושל וועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת.

הרכב הוועדה לבחינת הפטור ותפקידה

- על פי התקנות המוצעות, הוועדה לבחינת הפטור תורכב מיו"ר וארבעה חברים כדלהלן:
- יו"ר הוועדה יהיה שופט בית משפט השלום בדימוס שימונה בהמלצת שר המשפטים
  - שני נציגי צה"ל ששירתו באכ"א
  - נציג הרבנות הראשית
  - נציג הרבנות הצבאית

תפקידה של הוועדה לבחון, על פי בקשת הפוקד, את אמיתות התצהיר של בנות אשר קבלו פטור משירות על רקע דתי, ויש חשש שהפטור ניתן שלא על פי דין. לוועדה ניתנת הסמכות לבטל את הפטור במידה והוכח כי מדובר בתצהיר כוזב.

רלוונטיות והתאמה מקצועית של חברי הוועדה

כמו כל וועדה מקצועית, מתבקש כי הרקע והניסיון המקצועי של חברי הוועדה יהיו רלוונטיים לבחינת הנושא עליו אמונה הוועדה, בדיוק כשם שהוועדות הרפואיות של צה"ל מורכבות מרופאים.

על כן, תמוה מדוע מוצע כי בוועדה אשר באה לקבוע אם הנערה הינה אכן שומרת תורה ומצוות, ואם אכן אורח חייה תואם את הצהרתה, ישבו אנשים שאין להם כל רקע מקצועי רלוונטי לעניין? האם גורמים אלו בקיאים במורכבות תהליכי התגבשות הזהות הדתית של נערה בגיל ההתבגרות?

כמו כן, על פי התקנות המוצעות, במידת הצורך ניתן יהיה לקיים דיון גם בהרכב חלקי, מה שמגדיל את הסיכוי לכך שיתקיים דיון ללא אנשי מקצוע בעלי ניסיון רלוונטי והיכרות מעמיקה עם התחום.

המלצות

- א. היות ותפקיד הוועדה הינו לבחון תצהיר שניתן על רקע דתי, השופט אשר יעמוד בראש הוועדה יתמנה לפי הצעת שר הדתות.
- ב. בכדי לתת משקל ראוי לגורמים המקצועיים הרלוונטיים כאמור לעיל, שאר חברי הוועדה יהיו: נציג הרבנות הצבאית, נציג הרבנות הראשית, נציגת החמ"ד ונציג אחד מטעם אכ"א.
- ג. בשל הסמכות המוקנית לוועדה להחיל חובת גיוס על נערה, שלטענתה אורחות חייה והשקפת עולמה מונעים ממנה לשרת בצבא, ולקבוע כי תצהירה הינו תצהיר כוזב, יש לחייב כי דיוני הוועדה יתקיימו רק בהרכב מלא, ולא בשלושה חברים בלבד.
- ד. יימחק הסעיף הקובע כי 'לא המליצו הרבנים הראשים כאמור, בתוך 60 ימים, ימנה נציג ציבור הכשיר להתמנות רב עיר לפי תקנות שירותי הדת היהודיים'. אין סיבה להחריג דווקא את נציג הרבנות הראשית משאר חברי הוועדה.
- ה. היות ונקודת המוצא הינה: כי ככל שלא הוכח אחרת, תצהיר שהוגש הינו תצהיר שניתן כדין, נטל ההוכחה על היותו של התצהיר - תצהיר כוזב, מוטל על המבקש לבטל את הפטור. לפיכך, במקרים בהם לא הגיעה הוועדה להכרעה, יותר הפטור בתוקפו, בניגוד לאמור בתקנות המוצעות, לפיהן 'היו הדעות שקולות, תכריע דעת יושב ראש הוועדה'.
- ו. לוחות הזמנים המופיעים בתקנות יותאמו למקובל בתקנות מעין אלו, ולא יוקצב סדר זמנים כל כך צר, אשר איננו מאפשר לנערה להיערך להליך, שהינו כאמור, כה משמעותי להמשך חייה.